

Laodikeya — İkinci Nömrə

Protestant Buynuzu

Jeff Pippenger

2023-08-27

Vəhy kitabında möhürü açılan xəbəri anlamaqda Protestant Reformasiyasının köklərini, inkişafını və əhəmiyyətini tanımaq zəruridir. Həmin Reformasiyanın tarixindəki üç əsas xətt Müqəddəs Kitaba, Müqəddəs Kitabın öyrənilməsində istifadə olunmalı doğru metodologiyaya və həmçinin bu tarix boyunca seçilmiş elçilərin həmin tarixin yol nişanələri olmasına toxunur. Hər zaman olduğu kimi, Şeytan bir neçə saxtakarlıq vasitəsilə King James Müqəddəs Kitabını gizlətməyə cəhd etdi; o, həmçinin Müqəddəs Kitabı anlamaq üçün doğru metodologiyayı bir neçə saxtakarlıqla gizlətməyə çalışdı və eyni zamanda həmin tarix boyunca yol üzərində qaldırılmış doğru elçiləri (yol nişanələrini) də gizlətməyə səy göstərdi.

“Lakin Şeytan da fəaliyyətsiz deyildi. O indi hər bir başqa islahat hərəkətində cəhd etdiyi şeyi etməyə girişdi — həqiqi işin yerinə saxtasını onların üzərinə sırayaraq xalqı aldatmaq və məhv etmək. Necə ki xristian kilsəsinin birinci əsrində saxta Məsihlər var idi, eləcə də on altıncı əsrdə saxta peyğəmbərlər meydana çıxdılar.” Böyük Mübarizə, 186.

1840-cı ildən 1844-cü ilə qədər olan Millerçi tarixində, Protestantlığın mantiyası — (Birləşmiş Ştatlar olan yer vəhşisinin iki buynuzundan biri) — Millerçi Adventizmə keçdi və o, Protestant buynuzuna çevrildi. Eyni zamanda, daha əvvəl özlərini Protestant hesab edən kilsələr mürtəd Protestantlığa çevrildilər və ya Millerçilərin onları adlandırdıqları kimi, “Romanın qızları” oldular. Protestantlar 1843-cü ildə birinci mələyin xəbərini rədd etdikdə, onlar süqut etdilər və Millerçilər Protestantlığın mantiyasını daşımağa davam etdilər. Millerçi tarixi, Allahın Öz “səhradakı kilsəsini” Allahın Kəlamının tam anlayışına çatdırmaq üzrə gördüyü işin zirvəsi idi.

Təhqiqat mühakiməsinin açılması Allahın qanununun və xüsusilə Şənbənin sınağını gətirdi. Üçüncü mələyin xəbərini bəyan etmək üçün Qaranlıq əsrlər dövründə papal ənənələri və adətləri altında basdırılmış olan Allahın qanununu uca tutan bir kilsə tələb olunurdu. Məsih protestantları 1840-dan 1844-ə qədər olan tarixə gətirdi və İlyasın sınağını, Uilyam Millerin onun siması ilə təmsil olunduğu bu sınağı, təqdim etdi; protestantlar Millerin xəbərini rədd etdikdə isə Romaya qayıtdılar. Miller tərəfindən çatdırılmış birinci mələyin xəbərinin sınağı Karmel dağındakı İlyasla simvolizə olunmuşdu.

İlyas bütün xalqa yaxınlaşıb dedi: Nə vaxta qədər iki fikir arasında tərəddüd edəcəksiniz? Əgər Rəbb Allahdırsa, Onun ardınca gedin; yox, əgər Baaldırsa, onda onun ardınca gedin. Xalq isə ona bir kəlmə də cavab vermədi. 1 Padşahlar 18:21.

1840-cı ildə, Miller və birinci mələk tərəfindən təmsil olunan İlyasın xəbəri ilə üz-üzə qaldıqda, protestantlar Baalı seçdilər!

Protestant Reformasiyası Müqəddəs Kitabın həqiqətlərinin möhürünün açılması idi; bu, Tiyatira kilsəsi ilə təmsil olunan tarix dövründə veriləcəyi vəd edilmiş “səhər ulduzu” ilə başladı.

Müqəddəs Kitaba qarşı birbaşa hücum əsrlər əvvəl başlamışdı və bu, xüsusilə Valdenslərin tarixi vasitəsilə, Böyük Mübarizə əsərində aydın şəkildə təqdim olunur. 1930-cu ildə Benjamin Wilkerson *Our Authorized Bible Vindicated* adlı kitabı nəşr etdirdi. Bu kitab, son nəticədə King James Müqəddəs Kitabının tərcüməsində istifadə edilmiş müqəddəs ilkin mətnlərə qarşı aparılan müharibəni və katoliklər, mürtəd protestantizm və Laodikiyalı Adventistlər tərəfindən təşviq edilmiş və hələ də təşviq olunan müxtəlif şeytani saxta mətnləri sənədləşdirir. Bu müharibə Valdenslərin tarixindən xeyli əvvəl başlamışdı, lakin onlar son nəticədə 1611-ci il King James Müqəddəs Kitabına tərcümə edilmiş düzgün əlyazmaların əhəmiyyətinə şəhadət etmək üçün öz həyatlarını vermiş olanların nişangahı və simvoludur.

1611-ci ildə Kral Ceyms Müqəddəs Kitabının hazırlanması çox xüsusi bir tərcümə prosesindən keçdi. Müqəddəs Kitabın tərcümə və nəşr prosesi istehsalın yeddi mərhələsi vasitəsilə həyata keçirildi. Bunun başa çatdırılması üçün həmçinin yeddi il tələb olundu və yeddi bibliya ili iki min beş yüz iyirmi gündür. Bu isə, əlbəttə, İsanın Daniel doqquzun yerinə yetirilməsi olaraq çoxları ilə əhdi təsdiqlədiyi həmin peyğəmbərlik günlərinin eyni sayıdır. Həmin müqəddəs həftənin mərkəzində Məsih çarmıxa çəkildi və, əlbəttə, çarmıxa çəkilmiş Məsih Müqəddəs Kitabın mərkəzidir. Allahın pak Kəlamını hasil etmək üçün həmin yeddi mərhələ bunlar idi.

- Birinci: Fərdlər tərəfindən ilkin tərcümə: Təxminən 50 tərcüməçi altı komitəyə bölünmüşdü və hər biri Müqəddəs Kitabın müxtəlif bölmələrinə cavabdeh idi. Bu şəxslər orijinal dillərdən (İbrani, Arami və Yunan dillərindən) ingilis dilinə tərcümə üzərində çalışırdılar.
- İkinci: Komitə İcmalı: Hər bir komitə mətnin bir hissəsinin tərcüməsini tamamladıqdan sonra, iş komitə üzvlərinin özləri tərəfindən nəzərdən keçirilirdi. Bu, birgə töhfə verilməsinə və səhvlərin düzəldilməsinə imkan yaradırdı.
- Üçüncüsü: Ümumi Komitənin Yoxlaması: Daha sonra ayrı-ayrı komitələrin tərcümələri Ümumi Komitə adlandırılan daha böyük bir alimlər qrupuna təqdim olundu. Bu komitə altı tərcümə komitəsinin hər birindən olan nümayəndələrdən ibarət idi. Onlar müxtəlif komitələrin tərcümələrini müqayisə edib uyğunlaşdıraraq bütün işi nəzərdən keçirdilər.
- Dördüncüsü: Əlavə nəzərdən keçirmə və yenidən işləmə: Baş Komitənin yenidən işlənmiş mətni daha ətraflı nəzərdən keçirilməsi və təkmilləşdirilməsi üçün fərdi komitələrə geri göndərildi. Bu təkrarlanan proses tərcümənin ardıcıl və dəqiq olmasını təmin etməyə kömək etdi.
- Beşinci: Son Yoxlama və Təsdiq: Ayrı-ayrı komitələr öz düzəlişlərini tamamladıqdan sonra, son layihə yekun yoxlama və təsdiq üçün Ümumi Komitəyə təqdim edildi.
- Altıncı: Kral Təsdiqi və Nəşr: Təsdiq edilmiş tərcümə daha sonra onun təsdiqi üçün Kral I Ceymsə təqdim olundu.
- Yeddinci: O, öz kral təsdiqini verdikdən sonra, tərcümə 1611-ci ildə Müqəddəs Kitabın Kral Ceyms Versiyası (Authorized Version) kimi nəşr olundu.

Rəbbin sözləri pak sözlərdir: torpaqdan olan sobada sınıanmış, yeddi dəfə saflaşdırılmış gümüş kimidir. Sən onları qoruyacaqsan, ya Rəbb, onları bu nəsilədən əbədi olaraq mühafizə edəcəksən. Məzmurlar 12:6, 7.

Şeytanın Allahın Kəlamına qarşı apardığı müharibədə, eləcə də Onun Kəlamını düzgün şəkildə bölmək üçün istifadə olunmalı doğru metodologiyanın və həmin açılan tarixin müxtəlif xəbərçiləri ilə təmsil olunan nişanələrin əleyhinə mübarizəsində, 1611-ci ilin King James Bible-ı Məzmur on ikidə xüsusi şəkildə müəyyənləşdirilən bir nişanədir. Pozulmuş katolik əlyazmaları vasitəsilə meydana gətirilmiş müxtəlif saxta Müqəddəs Kitablarda heç biri Məzmur on ikinin meyarlarına cavab vermir. Yeddi mərhələdən ibarət paklaşdırma prosesi və iki min beş yüz iyirmi günlük dövr King James Bible-ın Allahın “pak sözləri” olduğunu müəyyən edir. Allah Öz pak Kəlamı kimi King James Bible-ı əbədi olaraq qoruyacağını vəd edir və buna görə də protestant islahatçıları, o cümlədən William Miller tərəfindən tətbiq edilmiş “historicism” metodologiyasını da qüvvədə saxlayacağını vəd edir.

On dördüncü əsrdə, “Böyük Mübahisə” kitabında “İslahatın səhər ulduzu” kimi tanınan Con Uiklifdən, Müqəddəs Kitabı adi bir insanın belə anlama biləcəyi bir dillə tərcümə etmək üçün Allah istifadə etdi. O, Protestant İslahatının başlanğıcının nişanəsini göstərən elçidir.

Uikliffin başlatdığı, vicdanı və idrakı azad etməli, uzun müddət Romanın zəfər arabasına bağlanmış millətləri sərbəst buraxmalı olan böyük hərəkət öz qaynağını Müqəddəs Kitabda tapırdı. Burada, həyat suyu kimi, XIV əsrdən bəri çağlar boyunca axıb gələn o bərəkət selinin mənbəyi idi. Uikliff Müqəddəs Yazıları Allahın iradəsinin ilhamla verilmiş vəhyi, iman və həyat üçün kifayət edən qayda olaraq qeyd-şərtsiz imanla qəbul etdi. O, Roma Kilsəsini ilahi, yanılmaz hakimiyyət saymağa və min illik bərqərar olmuş təlim və adətləri tərəddüdsüz ehtiramla qəbul etməyə öyrədilmişdi; lakin o, bütün bunlardan üz döndərərək Allahın müqəddəs sözünə qulaq asdı. Onun xalqı tanımağa çağırdığı hakimiyyət də məhz bu idi. Papanın vasitəsilə danışan kilsənin yerinə, o, yeganə həqiqi hakimiyyətin Öz sözü vasitəsilə danışan Allahın səsi olduğunu bəyan etdi. Və o öyrədirdi ki, Müqəddəs Kitab təkcə Allahın iradəsinin kamil vəhyi deyil, həm də Müqəddəs Ruh onun yeganə şərhçisidir və hər bir insan onun təlimlərini araşdırmaqla öz vəzifəsini özü öyrənməlidir. Beləliklə, o, insanların düşüncələrini papadan və Roma Kilsəsindən Allahın sözünə yönəltdi.

“Uiklif İslahatçıların ən böyüklərindən biri idi. Ağlının genişliyi, düşüncəsinin aydınlığı, həqiqəti qoruyub saxlamaqda möhkəmliyi və onu müdafiə etməkdə cəsarəti baxımından, ondan sonra gələnlərin çox azı ona tay ola bildi. Həyatının saflığı, təhsildə və zəhmətdə yorulmaz çalışqanlığı, satın alınmaz dürüstlüyü, həmçinin xidmətində Məsihbənzər məhəbbət və sədaqət, İslahatçıların birincisini səciyyələndirirdi. Və bu, onun içindən çıxdığı dövrün əqli qaranlığına və mənəvi pozğunluğuna baxmayaraq idi.”

“Uikliffin xarakteri Müqəddəs Yazıların tərbiyələndirən, dəyişdirən qüvvəsinə bir şahidlikdir. Onu olduğu şəxs edən Müqəddəs Kitab idi. Vəhyin böyük həqiqətlərini dərk etmək səyi bütün qabiliyyətlərə tərəvət və güc verir. O, zehni genişləndirir, qavrayışı itiləyir və mühakiməni yetkinləşdirir. Müqəddəs Kitabın tədqiqi hər bir fikri, hissi və arzunu başqa heç bir tədqiqatın edə bilməyəcəyi kimi nəcibləşdirəcəkdir. O, məqsədə sabitlik, səbir, cəsarət və mətanət verir; xarakteri saflaşdırır və canı müqəddəsləşdirir. Müqəddəs Yazıların ciddi və ehtiramlı tədqiqi, şagirdin zehni birbaşa Sonsuz Ağıl ilə təmasa gətirərək, dünyaya insan fəlsəfəsinin təmin etdiyi ən üstün təlimdən indiyədək ortaya çıxmış olanlardan daha güclü və daha fəal zəkaya, habelə daha nəcib prinsiplərə malik insanlar verərdi. Məzmurçu deyir: ‘Sözlərinin girişi nur

verir; sadələrə anlayış verir.' Məzmur 119:130." Böyük Mübarizə, 93, 94.

"Böyük Mübarizə"də John Wycliffe haqqında şəhadətdən sonra Bacı Uayt sadıq islahatçıların (yol nişanlarının) bir siyahısını təqdim edir və bu siyahı nəhayət islahatçı John Knoxa qədər uzanır. O, Şotlandiya kraliçası Meri tərəfindən John Knoxa ünvanlanan mühüm bir sualı qeyd edir.

"Con Knoks kilsənin ənənələrindən və mistisizmlərindən üz döndərərək Allahın Kəlamının həqiqətləri ilə qidalanmağa yönəlmişdi və Uışartın təlimi onun Romayla olan icmanı tərk edib təqib olunan islahatçılara qoşulmaq əzmini təsdiqləmişdi...."

"Şotlandiya kraliçası ilə üz-üzə gətiriləndə, huzurunda protestant rəhbərlərinin çoxunun qeyrəti sönmüş olan həmin kraliçanın qarşısında, Con Noks həqiqətə tərəddüdsüz şəhadət verdi. Onu nə nəvazişlərlə öz tərəfinə çəkmək mümkün idi, nə də təhdidlər qarşısında o, qorxuya qapıldı. Kraliça onu bidətdə ittiham etdi. O, xalqı dövlət tərəfindən qadağan edilmiş bir dini qəbul etməyə öyrətmişdi və bununla da təbəələrin öz hökmdarlarına itaət etməsini əmr edən Allahın buyruğunu pozmuşdu, deyə o bəyan etdi. Noks qətiyyətlə cavab verdi:—'Doğru din nə mənşəyini, nə də səlahiyyətini hökmdarlardan almışdır, ancaq yalnız əbədi Allahdan; buna görə də təbəələr öz dinlərini hökmdarlarının zövqünə uyğun biçimləndirməyə borclu deyillər. Çünki çox vaxt elə olur ki, hökmdarlar başqalarının hamısından daha artıq Allahın həqiqi dinindən bixəbər olurlar. Əgər İbrahimin bütün nəslı uzun müddət təbəələri olduqları fironun dinindən olsaydı, rica edirəm, madam, onda dünyada hansı din olardı? Və əgər həvarilərin günlərində hamı Roma imperatorlarının dinindən olsaydı, rica edirəm, madam, onda bu gün yer üzündə hansı din olardı? ... Beləliklə, madam, siz görə bilərsiniz ki, təbəələrdən hökmdarlarının dininə bağlı olmaq tələb edilmir, baxmayaraq ki, onlara hökmdarlarına ehtiram göstərmək əmr olunmuşdur.'"

Məryəm dedi: "Siz Müqəddəs Yazını bir cür təfsir edirsiniz, onlar isə [Romaçı müəllimlər] onu başqa cür təfsir edirlər; mən kimə inanım və hakim kim olsun?"

"Siz Allahın Öz Kəlamında açıq-aşkar danışanına iman etməlisiniz,' — deyə islahatçı cavab verdi; 'və Kəlamın sizə öyrətdiyindən irəli gedərək, nə birinə, nə də o birinə inanmalısınız. Allahın Kəlamı özlüyündə aydındır; əgər hər hansı bir yerdə qaranlıq məqam varsa, Özünə heç vaxt zidd olmayan Müqəddəs Ruh həmin məsələni başqa yerlərdə daha aydın şəkildə izah edir; belə ki, inadla nadan qalmaq istəyənlərdən başqa heç kəs üçün heç bir şübhə qala bilməz.' Qorxmaz islahatçının həyatını təhlükə altına ataraq hökmdarlığın qulağına söylədiyi həqiqətlər bunlar idi. O, eyni sarsılmaz cəsarətlə məqsədinə sadıq qaldı, dua edərək və Rəbbin döyüşlərini apararaq, nəhayət, Şotlandiya papalıqdan azad edilənədək." Böyük Mübarizə, 250, 251.

İslahatçı ilə kraliça arasındakı qarşılıqlı münasibət, Müqəddəs Kitabı, islahatçıları və Müqəddəs Kitabın öyrənilməsi metodologiyasını saxtalaşdırmaq üçün Şeytanın göstərdiyi cəhdi müəyyən edən islahat tarixindəki üçüncü xətti vurğulayır. Yəhyanın Kraliçaya cavabı belə idi ki, düzgün metodologiya "tarixçilik"dir; bu metodologiya isə Müqəddəs Ruhun bir peyğəmbərlik tarix xəttini başqa bir peyğəmbərlik tarix xətti ilə izah etməsi prinsipinə əsaslanır.

İşıq qaranlıqda açılmışdı. Uiklif və ilkin islahatçılar, ta Millerçi tarixə qədər, Müqəddəs Kitabın öyrənilməsində "tarixçilik" adlanan bir üsuldan istifadə etmişlər. Müqəddəs Kitabı öyrənməyin

bibliya üsulunun tarixi çox vaxt nəzərdən qaçırılır, lakin əgər kimsə Miller tərəfindən və daha sonra Future for America tərəfindən qəbul edilmiş peyğəmbərlik təfsiri qaydalarının əhəmiyyətini həqiqətən görmək istəyirsə, bunu dərk etmək zəruridir.

Bacının Uaytın Allahın adlandırılmış xalqı kimi müəyyən etdiyi yalnız iki kilsə vardır. Bunlar qədim İsrail və Yeddinci Gün Adventist kilsəsidir.

“Bizim Allahın xalqı adlandırılmağımızın səbəbləri təkrar-təkrar xatırladılmalıdır. Qanunun Təkrarı 4:1–13” Manuscript Releases, 8-ci cild, 426.

“Həvarilərin kilsəsi”, papalıq qaranlığı dövründə səhradakı kilsə heç vaxt Allahın adlandırılmış xalqı adlanmamışdır; çünki bu termin (adlanmaq mənasını daşıyan) Allahın qanununun əmanətdarları olmaq məsuliyyəti verilmiş bir kilsəni ifadə edir və Adventizmlə birlikdə onlar həm də Allahın peyğəmbərlik həqiqətlərinin əmanətdarları olmalı idilər.

“Allah qədim İsraili çağırdığı kimi, bu gün də Öz kilsəsini yer üzündə bir nur kimi dayanmağa çağırmışdır. Həqiqətin qüdrətli ayırıcı aləti ilə, birinci, ikinci və üçüncü mələyin xəbərləri vasitəsilə O, onları kilsələrdən və dünyadan ayıraraq Özünə müqəddəs bir yaxınlığa gətirmişdir. O, onları Öz qanununun əmanətdarları etmiş və bu zaman üçün peyğəmbərliyin böyük həqiqətlərini onlara etibar etmişdir. Qədim İsrailə etibar edilmiş müqəddəs kəlamlar kimi, bunlar da dünyaya çatdırılmalı olan müqəddəs bir əmanətdir. Vəhy 14-dəki üç mələk Allahın xəbərlərinin nurunu qəbul edən və yer üzünün dörd bir yanında xəbərdarlığı səsləndirmək üçün Onun nümayəndələri kimi irəli çıxan xalqı təmsil edir.” Testimonies, 5-ci cild, 455.

Uilyam Miller Allahın peyğəmbərlik həqiqətlərini açmaq üçün seçilmiş elçisini təmsil edirdi; və bu həqiqətlər 1844-cü ildə bir xalqı Ən Müqəddəs Yerə apararıq açıq qapıya gətirdikdə, Allah Öz qanununu da açdı. Uiklif Müqəddəs Kitabı açmaqda və Protestant Reformasiyasının başlanğıclarını meydana gətirməkdə bir nişanədir, lakin o, həm də Allahın “peyğəmbərliyin böyük həqiqətləri”ni təsis etmək üzrə işinin bir nişanəsidir. Con Uiklif papalığın min iki yüz altmış illik hökmranlığı tarixində müəyyən edilən səhər ulduzu idi. Onun işi on dördüncü əsrdə başladı, sonra isə on yeddinci əsrdə həmin peyğəmbərlik xəttinin başqa bir nişanəsi 1611-ci ildə Kral Ceyms Müqəddəs Kitabının hazırlanması oldu. Həmin xətt üzrə biz nəhayətdə Millerin peyğəmbərlik təfsiri qaydaları nişanəsinə çatırıq. Miller bu həqiqət xəttində bir nişanədir və onun qaydaları da belədir. Onun qaydaları Adventizmin sonunda Prophetic Keys nəşri ilə təmsil olunan bir nişanəyə şahidlik edir.

Əgər biz Millerin qaydalarının peyğəmbərlik tarixinin bir xəttində Müqəddəs Kitabın ilkin və doğru mətnlərini qorumaq işini, habelə Müqəddəs Kitabın həqiqi anlayışının açılıb üzə çıxarılması işini təmsil edən bir nişanə olduğunu və bunun da islahatçıların “tarixçilik” adlanan müqəddəs tədqiqat metodologiyasını anlayıb tətbiq etmələrinə ilahi rəhbərlik olunmasını tələb etdiyini anlamırıqsa, Adventizmin sonunda üçüncü mələyin işığının təqdim edilməsi və qorunması işi ilə bağlı peyğəmbərlik həqiqətlərini tanımaq üçün zəruri olan məlumatdan məhrum qalırıq. Buna görə də həmin tarix xəttinə qısa bir nəzər salmaq mühümdür.

“Protestant” sözünün yeganə həqiqi tərifı Romaya etiraz etməkdir. Əgər bir kilsə Romaya etiraz etməkdən əl çəkərsə, o artıq Protestant deyil və o zaman birinci mələyin xəbərini rədd edən Protestantlar kimi, Romanın qızı olur. Katolik kilsəsindən çıxmış Protestantların “şüar”ına çevrilən başlıca anlayış belə idi: “Müqəddəs Kitab və yalnız Müqəddəs Kitab.” Lakin tarix şahidlik edir ki, Müqəddəs Kitabın düzgün bölünməsinə ehtiyac var idi.

Allahın hüzurunda özünü məqbul göstərməyə çalış; həqiqət sözünü doğru şəkildə bölüşdürən, utanmağa ehtiyacı olmayan bir işçi ol. Lakin dünyəvi və boş söz-söhbətlərdən uzaq dur; çünki onlar daha çox allahsızlığa aparacaqdır. 2 Timoteyə 2:15, 16.

Müqəddəs Kitabı həqiqət sözünü düzgün bölmək söylərində protestantların istifadə etməyə yönəldildiyi öyrənmə üsulu “historisizm”dir. Bu üsul Şeytanın hücum etmək üçün seçdiyi konkret və ciddi bir hədəf idi və o, həqiqətdən də hücum etdi.

“Biz özümüz üçün bilməliyik ki, xristianlığı nə təşkil edir, həqiqət nədir, qəbul etdiyimiz iman hansıdır, Müqəddəs Kitabın qaydaları nələrdir — bizə ən ali hakimiyyət tərəfindən verilmiş qaydalar.” The 1888 Materials, 403.

İslahatçılar tərəfindən istifadə olunan və Uilyam Millerə qədər, o da daxil olmaqla, davam edən bibliya metodologiyasının sarsıdılması, xüsusi olaraq, on beşinci əsrdə futurist təfsiri populyarlaşdırmaqla tanınan Fransisko Ribera (1537–1591) adlı bir yezuit alimi ilə başlanan bir proses kimi müəyyən edilir. O, Vəhy kitabına dair bir şərh yazdı və orada peyğəmbərliklərə tarixi kontekstdən uzaqlaşdırılmış futurist bir təfsir irəli sürdü. Ribera bu metodologiyayı, tarixçiliyin metodologiyasının hər zaman ortaya çıxardığı həqiqətə müqavimət göstərmək məqsədilə ixtira etdi. Həmin həqiqət isə bu idi ki, Roma papası Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin antixristidir.

On yeddinci və on səkkizinci əsrlərdə sənədlərlə sübut edilə bilər ki, Protestantizm Riberanın saxta metodologiyasının şeytani və əsassız olduğunu bildirdi. Həmin tarixdə protestantlar yezuit aliminin “murdar və boş sözlərinə” qarşı çıxan kitablar və traktatlar yazırdılar. Lakin 1909-cu ildə Troya atı — Scofield Reference Bible — nəşr olundu və Müqəddəs Kitabın dipnotlarına daxil edilmiş qeydlər Riberanın və Manuel Lacunza (1731–1801) adlı başqa bir yezuitin təlimlərinə əsaslanırdı. Lacunza Juan Josafat Ben-Ezra təxəllüsü ilə yazdı və The Coming of the Messiah in Glory and Majesty adlı bir kitab nəşr etdirdi. Ondan əvvəl Ribera kimi, bu kitab da Vəhy kitabındakı peyğəmbərliklərin yerinə yetməsinə qarşı birbaşa hücum idi.

Şeytan bildirdi ki, çaşqınlıqla ört-basdır etməli olduğu xəbər Vəhy kitabından gələn son xəbərdarlıq ismarıcı idi. İki yezuit keşişinin dünyəvi və boşboğaz sözlərini Scofield Reference Bible daxilindəki istinadlara qatmaqla, Şeytan mürtəd protestantları yezuit metodologiyalarını qəbul etməyə sövq etdi və beləliklə onları həqiqətə qarşı kor etdi. Şeytan bunu bir neçə katolik peyğəmbərlik modelini ortaya qoymaqla həyata keçirdi; bu modellər Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyindəki antixristin kim olduğunu aydın şəkildə müəyyən etmə imkanını aradan qaldırırdı. Bu, Şeytan üçün çətin bir aldatma deyildi, çünki protestantlar artıq 1843-cü ildə Millerin ismarıcını rədd etməklə Roma kilsəsinə geri dönmüşdülər.

İllər boyu Məsihin çarmıxa çəkilməsindən sonrakı ilk bir neçə əsrdə başlanmış Şeytanın Müqəddəs Kitaba hücumunu sənədləşdirən bir neçə kitab və məqalə nəşr olunmuşdur. Həmin hücum saxta əlyazmaların ortaya çıxarılaraq saxta Müqəddəs Kitabların hazırlanmasına gətirib çıxardığı bir həddə çatdı. Şeytan həmçinin Allahın Kəlamını sağ olduqları müddətdə müdafiə etmək üçün qaldırılmış islahatçılara, hətta həmin İslahatçılar vəfat etdikdən sonra da hücum etdi.

Müasir Yeddinci Gün Adventist tarixçilərinin və ilahiyyatçılarının William Miller mövzusunda necə yanaşdıqlarını bir düşünün. Sanki onlar onun sümüklərini qazıb çıxarmış və Missisipi çayına atmışlar.

“William Miller Şeytanın səltənətini sarsıdırdı və baş düşmən təkcə bu xəbərin təsirini puça çıxarmağa deyil, elə xəbərçini özünü də məhv etməyə çalışırdı. Ata Miller Müqəddəs Yazının həqiqətini dinləyicilərinin qəlblərinə əməli surətdə tətbiq etdikcə, özlərini məsihçi adlandıranların qəzəbi ona qarşı alovlanırdı; necə ki, yəhudilərin qəzəbi Məsihə və Onun həvarilərinə qarşı coşmuşdu. Kilsə üzvləri ən aşağı təbəqələri qızıqsıdırırdılar və bir neçə dəfə düşmənlər onun toplantı yerindən çıxarkən həyatına qəsd etməyi planlaşdırırdılar. Lakin müqəddəs mələklər izdihamın içində idilər və onlardan biri insan surətində Rəbbin bu qulunun qolundan tutub onu qəzəbli kütlənin arasından salamat çıxardı. Onun işi hələ başa çatmamışdı və Şeytanla onun əlaltıları niyyətlərində məyus oldular.” Spirit of Prophecy, cild 4, 219.

Baxın görün, Adventizmin həmin eyni iki kateqoriyası (ilahiyyatçılar və tarixçilər) Millerin qaydalarının etibarlılığını necə kiçiltmiş və ört-basdır etmişdir; halbuki Bacı Uayt bizə bildirir ki, üç mələyin xəbərlərini həqiqətən bəyan edənlərin hamısı bu qaydalardan istifadə edəcəkdir.

“Üçüncü mələyin xəbərini elan etməklə məşğul olanlar, Ata Millerin qəbul etdiyi eyni plan üzrə Müqəddəs Yazıları araşdırırlar. Ata Miller, “Peyğəmbərliklərə Baxışlar və Peyğəmbərlik Xronologiyası” adlı kiçik kitabında Müqəddəs Kitabın öyrənilməsi və təfsiri üçün aşağıdakı sadə, lakin ağıllı və mühüm qaydaları verir:—

“[Birincidən beşinciyə qədər olan qaydalar sitat gətirilmişdir.]”

“Yuxarıda deyilənlər bu qaydaların bir hissəsidir; və Müqəddəs Kitabı araşdırmağımızda hamımız irəli sürülən prinsiplərə qulaq asmaqla yaxşı olmuş olarıq.” Review and Herald, 25 noyabr 1884.

Allahın Kəlamının inkişafı və bərqərar olması ilə əlaqəli peyğəmbərlik tarixinin xəttindəki üç ipi nəzərdən keçirmədən, Vilyam Milleri, təqdim etdiyi xəbərdə İlyasla rəmləndirilmiş elçi, salehlərin dirilməsində Millerin qaldırılacağı vədində Musa, həmçinin öz təsərrüfatını tərk edib İlyas xəbərinə xidmət etməyə hazır olmasında Elişa kimi təsdiq edən böyük bir şahidliyin əhəmiyyətini görmək qeyri-mümkündür. Bacı Uayt bu Müqəddəs Kitab qəhrəmanlarının hər üçünün Vilyam Milleri rəmləndirdiyini bildirir; halbuki bu gün müasir Adventist ilahiyyatçıları və tarixçiləri ona sanki o, sadəcə on səkkizinci əsrdən çıxmış hansısa “yazıq bir ferma oğlanı” imiş kimi yanaşırlar.

William Tyndale peyğəmbərlik tarixinin bu xəttində irəli sürülmüş bir çox islahatçılardan biri idi. Əgər bunu belə ifadə etməyim mümkündürsə, onun əlaqədə olduğu papanın elçilərinə qarşı

“missiya bəyanatı” belə idi: “Mən kotanı sürən oğlanın Müqəddəs Yazıları sizdən daha yaxşı bilməsinə səbəb olacağam.” William Miller kotanı sürən kəndli oğlan idi və Tyndale-in peyğəmbərliyini yerinə yetirdi.

İndiyədək təqdim etdiklərimizi dəstəkləmək üçün ortaya qoyula biləcək bütün tarixi material nəzərə alındıqda, bu giriş xeyli sadələşdirilmişdir. İndi isə Milleri bir nişanə və bir xəbərçi kimi yenidən nəzərdən keçirməyə yönəltmək məqsədilə Alfa və Omeqanın bəzi əlamətlərini nəzərdən keçirəcəyik.

Daniel kitabı iki kitabdan ibarət olan bir kitabın başlanğıcıdır. Həmin kitabın sonu Vəhy kitabıdır. Onlar iki ayrı kitab olsalar da, birlikdə bir kitabı təmsil edirlər.

İllər əvvəl, Yeddinci Gün Adventist Kilsəsinin Baş Konfransının Müqəddəs Kitab Araşdırmaları İnstitutunda çalışan tanınmış bir Yeddinci Gün Adventist ilahiyyatçısı ilə açıq bir müzakirəm olmuşdu. Həmin ilahiyyatçı Daniel kitabının on birinci fəslinin son altı ayəsi ilə bağlı anlayışımı, eləcə də Daniel kitabındakı “gündəlik” barədə anlayışımı düzəltməyə çalışırdı. Müəyyən bir zaman ərzində baş vermiş bu qarşılıqlı müzakirəmizdə belə olmuşdu: o, bir məqalə hazırlamışdı, mən ona cavab vermişdim, sonra o yenidən cavab yazmışdı, ardınca isə, əlbəttə, mən də öz fikirlərimi bildirmişdim və bu belə davam etmişdi. Həmin müzakirədə o mənə bildirdi ki, Baş Konfransda çalışdığı komitədə Daniel kitabı üzrə mütəxəssis hesab olunur və onun iş yoldaşlarından biri isə Vəhy kitabı üzrə daimi mütəxəssis sayılır. Müzakirələrimiz zamanı o, Vəhy kitabındakı məsələlərə toxunmaq istəmir, əksinə, onları öz həmkarına yönləndirməyi üstün tuturdu. O istəyirdi ki, müzakirə yalnız Daniel kitabı çərçivəsində qalsın.

Bacı Uayt aydın şəkildə bildirir ki, Daniel və Vəhy bir kitabdır. Bu səviyyədə onlar Müqəddəs Kitabı təmsil edir; o da köhnə və yeni olmaqla iki kitabdan ibarət olan bir kitabdır. Bacı Uayt yəhudi kilsəsi barədə də qeyd edir ki, onlar yalnız köhnə kitabı həmin bir kitab hesab edirlər; o həmçinin köhnə kitabı nəzərə almayanlar barədə də danışır, çünki onlar yalnız yeni kitabı anlayırlar və ya yalnız onu anlamağa razıdırlar. Onun ilham olunmuş şahidliyi budur ki, əgər sən yalnız yenini qəbul edirsənsə, onda köhnəni rədd edirsən və əksinə. Bir ilahiyyatçının özünü Daniel üzrə mütəxəssis, lakin Vəhy üzrə deyil, deyər iddia etməsi, yalnız Əhdi-Ətiqi qəbul edən yəhudi anlayışını təkrarlamaqdır və biz bilirik ki, həmin dar baxış yəhudiləri hara apardı. Məsələnin hər hansı bir tərəfini tutmaq — köhnəni qəbul edib yenini qəbul etməmək, yaxud yenini qəbul edib köhnəni qəbul etməmək — bütün şahidliyi rədd etmək deməkdir.

“Xilaskar Öz şagirdlərindən soruşdu ki, bunları anlayıblarmı. Onlar cavab verdilər: “Bəli, ya Rəbb.” O zaman O onlara dedi: “Buna görə də, Səməvi Padşahlıq üçün öyrədilmiş hər bir ilahiyyatçı öz xəzinəsindən həm yeni, həm də köhnə şeylər çıxaran bir ev sahibinə bənzəyir.” Bu məsələdə İsa, Özündən aldıkları nuru dünyaya vermək işi onlara tapşırılmış olanların məsuliyyətini şagirdləri qarşısında bəyan etdi. O zaman mövcud olan bütün Müqəddəs Yazılar Əhdi-Ətiqi idi; lakin o, yalnız qədimlər üçün yazılmamışdı; o, bütün əsrlər və bütün xalqlar üçün idi. İsa istəyirdi ki, Onun təliminin müəllimləri, peyğəmbərlikdə qabaqcıdan xəbər verilmiş Məsih kimi Onun kimliyini təsdiq edən və Onun dünyaya olan missiyasının mahiyyətini aşkar edən nuru tapmaq üçün Əhdi-Ətiqi söylə araşdırsınlar. Əhdi-Ətiq və Əhdi-Cədid ayrılmazdır, çünki hər ikisi Məsihin təlimləridir. Yalnız Əhdi-Ətiqi qəbul edən

yəhudilərin təlimi xilasa aparmır, çünki onlar həyatı və xidməti Qanunun və peyğəmbərliklərin yerinə yetməsi olan Xilaskarı rədd edirlər. Əhdi-Ətiqi kənara atanların təlimi də xilasa aparmır, çünki o, Məsihə dair birbaşa şahidlik olanı rədd edir. Şübhəçilər Əhdi-Ətiqi dəyərdən salmaqla başlayırlar və sonra Əhdi-Cədidin etibarlılığını inkar etmək üçün cəmi bir addım qalır; beləliklə, hər ikisi rədd edilir.

“Yəhudilər xristian aləminə əmrlərin, o cümlədən Şənbənin məcburi qanununun əhəmiyyətini göstərməkdə az təsirə malikdirlər, çünki onlar həqiqətin köhnə xəzinələrini ortaya qoyarkən, İsanın şəxsi təlimlərindəki yenilərini kənara atırlar. Digər tərəfdən, xristianların yəhudiləri Məsihin təlimlərini ilahi hikmətin dili kimi qəbul etməyə sövq etməkdə uğursuz olmalarının ən güclü səbəbi budur ki, onlar Onun sözünün xəzinələrini ortaya qoyarkən, Əhdi-Ətiqin zənginliklərinə, yəni Musanın vasitəsilə Allah Oğlunun daha əvvəlki təlimlərinə, həqarətlə yanaşırlar. Onlar Sinadan elan edilmiş qanunu və Eden bağında təsis edilmiş dördüncü əmrin Şənbəsini rədd edirlər. Lakin Məsihin təlimlərinə tabe olan Müjdə xidmətçisi həm Əhdi-Ətiq, həm də Əhdi-Cədid barədə kamil bir bilik qazanacaq ki, onları xalqa həqiqi işığında, ayrılmaz bir bütöv olaraq təqdim etsin — biri digərindən asılı olan və digərini işıqlandıran. Beləliklə, İsanın şagirdlərinə öyrətdiyi kimi, onlar öz xəzinələrindən “yeni və köhnə şeylər” ortaya çıxaracaqlar.” Spirit of Prophecy, volume 2, 255.

Əvvəlki nəsihətin Laodikiyalı Adventistlər üçün başqa bir tətbiqi də vardır. Müqəddəs Kitabın bütövlüyünə — həm Əhdi-Ətiqə, həm də Əhdi-Cədidə — inandığını iddia edib, lakin Peyğəmbərlik Ruhunu rədd etmək, yalnız bir şəhadəti qəbul etməklə düşülən eyni xəndəkdir. Həqiqəti təsbit etmək üçün iki şahid tələb olunur; buna görə də bir şahidlə həqiqəti təsbit etmək qeyri-mümkündür, və əgər kimsə bunu etməyə cəhd edərsə, o, hər iki şahidi rədd edir; o, imanını “yarımhəqiqətlər” adlandırılan şeylər üzərində qurur.

İndi 2023-cü ilin iyul ayından bəri dərc olunmaqda olan ilkin məqalələrdən birində yer almış bir sualı təkrar edəcəyəm. Sual budur: “1863-cü ildən bəri Adventizmdən hansı yeni işıq çıxmışdır?” Cavab sadəcə budur: “Heç biri.”

“Daniel və Vəhy kitabları birdir. Biri peyğəmbərlikdir, digəri isə vəhydir; biri möhürlənmiş kitabdır, digəri isə açılmış kitab. Vəhya ildırımların söylədiyi sirləri eşitdi, lakin onları yazmamaq ona əmr olundu.” Seventh-day Adventist Bible Commentary, cild 7, 971.

Buna görə də Alfa və Omega göstərir ki, Daniel birincidir, Vəhy isə sonuncu. Daniel Adventizmin başlanğıcını, Vəhy isə Adventizmin sonunu təmsil edir.

“Vəhy möhürlənmiş bir kitabdır, lakin o, eyni zamanda açılmış bir kitabdır. O, bu yer üzünün tarixinin son günlərində baş verməli olan heyratamiz hadisələri qeyd edir. Bu kitabın təlimləri müəyyəndir, mistik və anlaşılmaz deyildir. Onda Daniyeldə olduğu kimi, eyni peyğəmbərlik xətti davam etdirilir. Allah bəzi peyğəmbərlikləri təkrarlamışdır; bununla göstərmişdir ki, onlara əhəmiyyət verilməlidir. Rəbb böyük əhəmiyyəti olmayan şeyləri təkrarlamır.” Manuscript Releases, cild 9, 8.

Adventizmin başlanğıcında, Adventizmin mərkəzi sütunu olan, 1798-ci ildə möhürü açılmış həmin ayələrdə İsa Özünü “Palmoni” — Möcüzəli Sayıcı — kimi təqdim etdi. Adventizmin sonunda isə

İsa Özünü “Alfa və Omeqa”, möcüzəli dilçi — Allahın Kəlamı — kimi təqdim edir. Buna görə də Adventizmin başlanğıcı və birinci mələyin xəbəri “zamandan asılı” idi. Adventizmin sonunda isə üçüncü mələyin xəbəri Onun Kəlamından asılı olacaq.

Adventizmin başlanğıcı və sonu Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin altıncı padşahlığının tarixi dövründə baş verir; buna görə də onlar Amerika Birləşmiş Ştatlarının başlanğıcı və sonu zamanı baş verir. Amerika Birləşmiş Ştatlarının peyğəmbərlik tarixi Respublikaçılıq və Protestantlıq adlı iki buynuzun tarixidir. Bu tarixin sonunda həmin iki buynuz quzudan əjdahaya çevrilmiş olacaq. Respublikaçılıq demokratiyaya çevriləcək, Protestantlıq isə mürtəd Protestantlığa çevriləcək. Amerika Birləşmiş Ştatları üçün sınaq müddətinin kasası öz sonuna yaxınlaşmağa başladıqda, necə ki, məhz indi baş verir, mürtəd Respublikaçılıq və mürtəd Protestantlıq adlı iki buynuz vəhşi heyvana bir surət yaradacaq və beləliklə, kilsə ilə dövləti bir əjdaha kimi danışan bir buynuzda birləşdirəcək. Lakin Allah şahidsiz qalmayacaq; çünki O, Amerika Birləşmiş Ştatlarını sona çatdırmaq prosesində, həm Amerika Birləşmiş Ştatlarında olan vəhşi heyvanın surətinə, həm də daha sonra bütün dünya ilə üz-üzə gələn vəhşi heyvanın surətinə qarşı etiraz etmək üçün Protestantlığın həqiqi buynuzunu qaldıracaq. Amerika Birləşmiş Ştatlarının sonunda Protestant buynuzunun qaldırılması, Amerika Birləşmiş Ştatlarının başlanğıcında Protestant buynuzunun qaldırıldığı eyni tarixi quruluş daxilində həyata keçiriləcək. Keçmiş əhd xalqı kənara qoyulacaq və yeni bir xalq yeni əhd xalqı olacaq. Günəş altında yeni bir şey yoxdur.

Millerçi tarixində başa düşülüb təqdim edilmiş zaman peyğəmbərliklərindən Alfa və Omeqanı dəyərləndirmək üçün istifadə etdikdə, onların eyni şey olduğunu görürük. Hər bir zaman peyğəmbərliyi peyğəmbərliyin elan olunduğu bir tarixlə başlayır və həmin tarix həmişə peyğəmbərliyin yerinə yetdiyi tarixi tipoloji cəhətdən təmsil edir.

İki min üç yüz illik peyğəmbərliyin tarixi e.ə. 457-ci ildə verilən üçüncü fərmanla başladı və 22 oktyabr 1844-cü ildə üçüncü mələyin xəbəri ilə başa çatdı. Üçüncü fərmanın gəlişinə qədər, lakin ondan əvvəl məbədin və Yerusəlimin bərpa edilməsi işi yerinə yetirilmişdi. Eyni qaydada, üçüncü mələyin gəlişinə aparan tarixdə Millerçi məbədin təməl həqiqətləri bərqərar edildi.

1798-ci ildə, şimaldakı on qəbilənin e.ə. 723-cü ildə səpələnməsi ilə başlayan iki min beş yüz iyirmi illik peyğəmbərlik yerinə yetdi. Həmin peyğəmbərlik hər biri min iki yüz altmış ildən ibarət olan iki dövrü müəyyən edir; bu dövrlərdən birincisi həqiqi bütperəst Romanın həqiqi məbədi və həqiqi Yerusəlimi tapdalamasını, ardınca isə papalıq Romanın ruhani şəhəri və məbədi min iki yüz altmış il tapdalamasını göstərir. Peyğəmbərlik şimal padşahlığının dağıdılması və padşahlığın vətəndaşlarının səpələnməsi ilə başladı. 538-ci il, peyğəmbərliyin tam ortasında, Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin dördüncü padşahlığı olan bütperəst Romanın Allahın xalqını tapdalamasının sonunu göstərir və Allahın kilsəsinin Qaranlıq Əsrlərin səhrasına səpələnməsini meydana gətirir. 1798-ci ildə həmin zaman peyğəmbərliyinin sonu Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin beşinci padşahlığının sonunu göstərir. Şimaldakı on qəbilənin və səhraya qaçan xristian kilsəsinin səpələnməsi Protestantizmin buynuzu olmağa təyin olunanların toplanmasını təmsil edir. Yol nişanələri çox vaxt ziddiyyətlər vasitəsilə təmsil olunur və səpələnmə toplanmanı təmsil edə bilər; necə ki, İlyas Vəftizçi Yəhyanı təmsil edir. Eyni peyğəmbərlik qarşıdurmasında İlyas ölmür, lakin Vəftizçi Yəhya ölür.

Miladdan əvvəl 677-ci ildə cənub qəbiləsi olan Yəhuda (Müqəddəs Yazılarda həm də izzətli diyar kimi tanınır) iki min beş yüz iyirmi il müddətinə dağıldı; bu müddət 22 oktyabr 1844-cü ildə başa çatdı. Həmin peyğəmbərlik Allahın xalqının tapdalanmasını göstərirdi; Daniel 8:13, 14-də Daniel onları “qoşun” adlandırır.

Sonra bir müqəddəsin danışdığını eşitdim; və danışan həmin müəyyən müqəddəsə başqa bir müqəddəs dedi: Gündəlik qurban, viranəlik gətirən günah və həm müqəddəs məkanın, həm də ordunun ayaq altına verilməsi ilə bağlı bu görüntü nə vaxta qədər davam edəcək? O mənə dedi: İki min üç yüz günədək; ondan sonra müqəddəs məkan təmizlənəcək. Daniel 8:13, 14.

Eramızdan əvvəl 677-ci ildə başlanmış və iki min beş yüz iyirmi illik peyğəmbərliklə eyni vaxtda başa çatan iki min üç yüz illik peyğəmbərlik, Daniel 8:13, 14-də göstəriləni kimi, müqəddəs məkanın tapdalanmasını müəyyən edirdi. Eramızdan əvvəl 677-ci ildə Yəhudanın səpələnməsi ilə bağlı peyğəmbərlikdən əvvəl Navuxodonosorun üç hücumu olmuşdu və həmin peyğəmbərlik 22 oktyabr 1844-cü ildə üçüncü xəbərin gəlişi ilə başa çatdı.

Müvafiq olaraq 1798 və 1844-cü illərdə başa çatan iki min beş yüz iyirmi illik iki peyğəmbərlik, Millerçi məbədin bünövrəsinin qurulmasının qırx altı ilini müəyyən edir. Musa məbədin tikintisi ilə bağlı göstərişləri qəbul etmək üçün qırx altı gün qaldı; Məsihin dövründə Hıroddun məbədi yenidən qurması qırx altı il çəkdi və bu müddət Məsihin vəftiz olunduğu ildə başa çatdı. Vəftizdən sonra O, qırx günlüyə səhraya getdi və qayıtdıqda məbədi ilk dəfə təmizlədi; çəkişkən yəhudilər isə Ondan belə bir işi hansı səlahiyyətlə gördüyünü bilmək istədilər.

Yəhudilərin Pəsxası yaxın idi və İsa Yerusəlimə qalxdı. O, məbəddə öküz, qoyun və göyərçin satanları, habelə pul dəyişənlərin oturduğunu gördü. Kiçik iplərdən bir qamçı düzəldərək onların hamısını, qoyunları və öküzləri də məbəddən qovdu; pul dəyişənlərin pullarını yerə səpdi və masalarını aşırı. Göyərçin satanlara dedi: «Bunları buradan götürün; Atamın evini ticarət evinə çevirməyin». Onun şagirdləri xatırladılar ki, yazılmışdır: «Sənin evinə olan qeyrət Məni yandırır-yaxdı». Bundan sonra yəhudilər Ona cavab verib dedilər: «Bu işləri etdiyinə görə bizə hansı əlaməti göstərirsen?» İsa cavab verib onlara dedi: «Bu məbədi dağıdın, Mən onu üç günə yenidən qaldıracağam». O zaman yəhudilər dedilər: «Bu məbəd qırx altı ilə tikilib, Sən isə onu üç günə yenidən qaldıracaqsan?» Lakin O, Öz bədəninin məbədi haqqında danışdı. Buna görə də O, ölümlər arasından dirildikdən sonra şagirdləri Onun bunu onlara dediyini xatırladılar; və Müqəddəs Yazıya, habelə İsanın dediyi sözə iman etdilər. Yəhya 2:13–22.

Millerçi məbədi qırx altı il ərzində, 1798-ci ildən başlayaraq, ilk iki min beş yüz iyirmi illik peyğəmbərlik dövrünün sonunda ucaldıldı və qırx altı il sonra, 1844-cü ildə, ikinci iki min beş yüz iyirmi illik peyğəmbərliyin yerinə yetməsi ilə başa çatdı. Həmin qırx altı il birinci mələyin gəlişi ilə başladı və üçüncü mələyin gəlişi ilə sona yetdi, çünki Məsih Öz məbədinin üç gün içində qaldırılacağını söyləmişdi. Əgər siz bu həqiqətləri görmək istəmirsinizsə, bunun səbəbi, istəksiz və dönməmiş bir ürəkdə mövcud ola biləcək problemlərdən əlavə, iki əsas problemdir. Birinci problem odur ki, siz peyğəmbərlik Kəlamına tarixin təkrarlandığı baxış bucağından yanaşmaq istəmirsiniz. Siz tarixçi deyilsiniz. Digər problem isə Allahın Kəlamı daxilində qeyd olunmuş rəmzi sözləri yenə Allahın Kəlamı ilə tətbiq etmək iqtidarında olmamağınızdır. Bütün bu

peyğəmbərliklərin başlanğıcları sonu müəyyən edir və onlar həmişə sadəcə təkrarlanan tarixlərdən daha çoxunu müəyyən edir.

Müqəddəs Kitab deyir ki, biz Müqəddəs Ruh üçün bir məbədik və bədən məbədi qırx altı xromosomdan ibarətdir. Həmin qırx altı xromosomu öyrənən alimlər bizə bildirirlər ki, iyirmi üç kişi xromosomu və iyirmi üç qadın xromosomu xaç şəklində olan bir zülalın ətrafına sarılmışdır.

Daniel on ikidə bir-biri ilə əlaqəli üç zaman peyğəmbərliyi vardır; birincisi müqəddəs xalqın qüdrətinin səpələnməsinə işarə edir ki, bu da Levililər iyirmi altıdakı “yeddi vaxt”ı təmsil edir. Onlar vasitəsilə yerinə yetirilmiş müqəddəs xalqın qüdrətinin səpələnməsi iki min beş yüz iyirmi il idi, lakin Daniel on ikidə bu dövrün yalnız son yarısına istinad edilir. Bu, Danieli həmin bəyanatın nə mənə daşdığını anlamayan biri kimi təsvir edir.

Kətan geymiş, çayın suları üzərində olan adamı eşitdim; o, sağ əlini və sol əlini göylərə qaldırıb əbədi yaşayanın haqqına and içdi ki, bu, bir zaman, zamanlar və yarım zaman üçün olacaq; və müqəddəs xalqın qüvvəsini dağıtmağı tamamlayanda, bütün bu şeylər başa çatmış olacaq. Mən eşitdim, amma anlamadım; sonra dedim: Ey ağam, bu şeylərin axırı nə olacaq? Daniel 12:7, 8.

Daniel on iki, axır zamanda, yəni 1798-ci ildə möhürü açılan xəbəri təsvir edir. Bu parçadakı Daniel, həmin tarixdə müdriklərin əsas simvolu olan William Milleri təmsil edir. Miller əvvəlcə Levililər iyirmi altının iki min beş yüz iyirmi illik peyğəmbərliyinə yönəldildi və yeddi və səkkizinci ayələrdə o, iki min beş yüz iyirmi illik səpələnmənin ən qəti şəkildə Allahın Öz xalqını səpələməsi kimi müəyyən edildiyi həqiqətini uzlaşdırmalı olan müdrikləri təmsil edir.

Əgər bütün bunlara baxmayaraq yenə də Mənə qulaq asmasanız, onda günahlarınıza görə sizi yeddi qat artıq cəzalandıracağam. Və qüdrətinizin təkəbbürünü qıracağam; göyünüzü dəmir kimi, yerinizi isə mis kimi edəcəyəm. Levililər 26:18, 19.

Qədim İsrailin “qüruru” o zaman idi ki, onlara Allahı öz padşahları kimi rədd edib insan padşah seçməyə icazə verildi. Onların qüruru — süqutdan əvvəl gələn qürur (Süleymanın Məsəlləri 16:18) — ətraflarındakı bütün bütperəst padşahlıqlar kimi olmaq istəkləri idi. Əvvəlcə şimal padşahlığının, sonra isə cənub padşahlığının aradan qaldırılması müvafiq olaraq e.ə. 723-cü ildə və e.ə. 677-ci ildə hakimiyyətin (padşahın) dağıdılması idi.

Miller Danielın on ikinci fəslinin əvvəlki ayələrində möhürdən açılmış bilik artımını anlayan müdrikləri təmsil edirdi; yeddi və səkkizinci ayələrdə isə o, on iki yüz altmış ilin Allahın xalqının səpələnməsinin iki min beş yüz iyirmi ili ilə əlaqəsini anlamayan biri kimi təqdim olunur. Daniel Adventizmin sonunda Allahın xalqını təmsil edir, necə ki, Miller də Adventizmin başlanğıcında onu təmsil edirdi. Adventizmin sonunda da eyni çıxılmaz vəziyyət mövcuddur, çünki Adventizm “yeddi vaxt” barədə Millerin anlayışını kənara qoyduğuna görə, onlar məcbur qalıb yalnız on iki yüz altmış ili Qaranlıq Əsrlər kimi müəyyən etdilər. Sonda olan müdriklərin həll etməli olduğu problem, Daniel və Millerin göstərdiyi kimi, oxşar idi. Nə üçün üç yarım vaxtı təsvir etmək üçün “yeddi vaxt” əvəzinə Levililər iyirmi altının terminologiyasından istifadə olunur?

Miller bu çıxılmazlığı heç vaxt tam həll etmədi, lakin 1856-cı ildə sonuncu “yeni peyğəmbərlik nuru” heç vaxt tamamlanmamış altı məqalədən ibarət bir silsilədə təqdim olundu; burada yeddi vaxt Allahın həqiqi İsrailini tapdalayan bütperəst Romanın üç il yarımını, ardınca isə ruhani İsraili tapdalayan papalıq Romanın üç il yarımını təmsil edən kimi müəyyən edilirdi. Yeddi il sonra Adventizm yeddi vaxtla bağlı bütün nuru açıq şəkildə rədd etdi və bununla da çıxılmazlığı axır zamanda müdriklər üçün 1989-cu ildə, Daniel on birinci fəsil, qırxıncı ayədə təsvir olunduğu kimi, keçmiş Sovet İttifaqını təmsil edən ölkələrin papalıq və Amerika Birləşmiş Ştatları tərəfindən süpürülüb aparıldığı vaxt üçün hazırladı.

Millerə verilmiş ilk işıq 1863-cü ildə rədd edildi və bu mövzu üzrə son işıq Hiram Edson tərəfindən həmin altı məqalədə verildi. Həmin məqalələrin nəşri dayandırıldı və yeddi il (vaxt) sonra müasir İsrailin qüdrəti, bir neçə il əvvəl düzgün olaraq Babilin qızları kimi müəyyən edilmiş bütperəst kilsələri təqlid etmək naminə kənara qoyuldu. Levililər iyirmi altıncı fəsildəki yeddi vaxt peyğəmbərlik təlimi olaraq bürəmə daşı oldu və qədim İsrailin, Şaulun onların üzərində padşah kimi hökm sürməsinə istəmələri ilə təmsil olunan qururu təkrarlandı. İsa sonu başlanğıcla təmsil edir.

Daniel kitabı həmçinin 508-ci ildə “gündəlik”in götürülməsi ilə başlayan min iki yüz doxsan illik peyğəmbərliyi və min üç yüz otuz beş illik peyğəmbərliyi də müəyyən edir. “Gündəlik”in götürülməsi 538-ci ildə papalıq hakimiyyətinin yüksəlişinə qarşı bütperəst Romanın müqavimətinin aradan qaldırılmasını təmsil edir. 538-ci ildə papalıq hakimiyyəti yer üzünün taxtına çıxarılmazdan əvvəl otuz illik bir keçid dövrü olmuşdu; bundan sonra qalan min iki yüz altmış il 1798-ci ildə başa çatır. Bir padşahlıqdan növbəti padşahlığa keçidin bu otuz ili, 1798-ci ildə Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin altıncı padşahlığının yer üzünün taxtına çıxarılması ilə nəticələnən papalıq hökmranlığının son illərini müəyyən edir. Min iki yüz doxsan illik peyğəmbərliyin başlanğıcı, bu peyğəmbərliyin sonu kimi, Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin bir padşahlığından növbəti padşahlığına keçidi müəyyən edir.

508-ci ildə “gündəlik”in götürülməsi ilə başlayan min üç yüz otuz beş illik peyğəmbərlik 1843-cü ildə sona çatır.

Və daimi qurban götürüldüyü və virənlik gətirən iyrənclik qurulduğu vaxtdan etibarən min iki yüz doxsan gün olacaqdır. Gözləyib min üç yüz otuz beş günə çatan nə bəxtiyardır. Daniel 12:11, 12.

Min üç yüz otuz beş il haqqında peyğəmbərlik 1843-cü ildə başa çatdı və Daniel deyir ki, həmin peyğəmbərliyin yerinə yetəcəyi vaxtı “gözləyənlər” mübarək olacaq. Bacı Uayt bunu belə ifadə edir.

1843 və 1844-cü illərdə görülən şeyləri görən gözlər nə bəxtiyardır.

“İsmaric verildi. Və bu ismaricın yenidən bəyan edilməsində heç bir gecikmə olmamalıdır, çünki zamanın əlamətləri yerinə yetməkdədir; yekun iş görülməlidir. Qısa bir müddətdə böyük bir iş görülməlidir. Tezliklə Allahın təyinatı ilə elə bir ismaric veriləcək ki, gur bir fəryada çevriləcək. O zaman Daniel öz payında duracaq ki, öz şəhadətini versin.” Manuscript Releases, cild 21, 437.

Buna görə də, min üç yüz otuz beş illik peyğəmbərliyin başlanğıcı büt-pərəstlik dinindən papalığa keçidi müəyyən edir və bununla da Protestantlıqdan Millerçi Protestantlığa keçidi müəyyənləşdirir.

Adventizmin təməl həqiqətlərini rədd edən həmin adventistlər, Millerçilərin təqdim etdikləri bütün zaman peyğəmbərliklərini, hətta Daniel 8:14-dəki iki min üç yüz ili belə rədd edirlər. Onlar bu həqiqəti çox asanlıqla inkar edə bilərlər, lakin bu həqiqətin doğru olduğu məntiqi olaraq göstərilə bilər; ancaq mənim indi demək istədiyim başqa məsələdir, buna görə də bu məqaləni yekunlaşdırmağa çalışarkən hələlik bu mövzunu kənara qoyacağam.

Miladdan əvvəl 677-ci ildə Yəhudanın “izzətli diyar”ının səpələnməsi, Daniel 8:13, 14-dəki “qoşunun” tapdalanmasını təmsil edir və müasir izzətli diyarın, yəni Amerika Birləşmiş Ştatlarının bərqərar edilməsinə işarə edir. Həmin ayələrdəki iki min üç yüz il Miladdan əvvəl 457-ci ildə başlamışdır və “müqəddəs məkan”ın tapdalanmasını təmsil edir.

Sonra bir müqəddəsin danışdığını eşitdim və danışan o müəyyən müqəddəsə başqa bir müqəddəs dedi: “Gündəlik qurban, viranəlik törədən günah və həm müqəddəs məkanın, həm də ordunun ayaq altında tapdalanmağa verilməsi haqqında olan bu görüntü nə vaxta qədər davam edəcək?” O da mənə dedi: “İki min üç yüz günə qədər; sonra müqəddəs məkan təmizlənəcək.” Daniel 8:13, 14.

Eramızdan əvvəl 677-ci il və eramızdan əvvəl 457-ci il Allahın xalqı ilə Allahın məbədinin əlaqəsi ilə bir-birinə bağlı olan tarixlərdir. Allah həm ordunu, həm də məbədi 22 oktyabr 1844-cü ildə eyni zamanda yenidən bir araya gətirdi. Eramızdan əvvəl 677-ci il ilə eramızdan əvvəl 457-ci il arasındakı iki yüz iyirmi il, Allahın nurun artmasını təmsil edən bir nişanə müəyyən etdiyi dövrü simvolizə edir. 22 oktyabr 1844-cü ildə üçüncü mələyin nuru gəldi, məbədin nuru parıldamağa başladı və orada bu nuru elan etmək üçün bir ordu var idi.

Şeytanla Məsihin iştirak etdiyi üçqat müharibəni müəyyən edən peyğəmbərlik xəttində, 1611-ci ilin King James Müqəddəs Kitabı meydana gətirildi. Tam iki yüz iyirmi il sonra, 1831-ci ildə, William Miller öz xəbərini ilk dəfə nəşr etdi:

“Doqquz il ərzində Uilyam Miller əmin idi ki, o, öz ismarıcını kilsələrə çatdırmalıdır; lakin o, tezliklə gələcək Xilaskarın müjdəli xəbərini tanınmış bir səlahiyyət sahibinin elan edəcəyinə ümid edərək gözlədi. Beləliklə gözləməklə, o, yalnız ismarıcın həqiqətini sübut etmiş oldu; onların yaşadıklarına dair bir adları var idi, amma onlar sürətlə ölməkdə idilər. 1831-ci ildə Miller peyğəmbərliklər haqqında ilk nitqini söylədi.” Steven Haskell, *The Seer of Patmos*, 77.

Allah Müqəddəs Kitabın hazırlanmasında istifadə olunan müqəddəs və düzgün ilkin mətnləri qorudu. Sonra O, 1611-ci ildə Öz Müqəddəs Kitabını ortaya qoydu. Daha sonra isə, birinci mələyin xəbərini ortaya qoymaq üçün Müqəddəs Kitabın daxilində yerləşən, ondan çıxarılan və orada təsbit edilən qaydalardan istifadə edəcək bir elçi qaldırdı. 1831-ci ildə Millerin xəbəri, Məsihin tarixində Vəftizçi Yəhya tərəfindən xəbərin rəsmiləşdirildiyi kimi, hər bir islahatçı hərəkətdə xəbərin rəsmiləşdirildiyi kimi, rəsmiləşdirildi. Məhkəmənin açıldığını elan edən birinci mələyin xəbəri olan Millerin xəbəri, iki yüz iyirmi illik peyğəmbərlik zaman dövrünün tətbiqi ilə birbaşa dəstəklənir. Bu, Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin altıncı padşahlığının—Amerika Birləşmiş Ştatlarının—başlanğıcında verilmiş xəbərdarlıq xəbəri idi.

1996-cı ildə Future for America xidməti başladı və 1989-cu ildə möhürü açılmış üçüncü mələyin xəbəri — papalığın ölümcül yarasının sağlmasını və tezliklə gələcək bazar günü qanununu müəyyən edən xəbər — “The Time of the End” adlı jurnalda dərc olundu. Adventizmin sonundakı xəbər, elə başlanğıcdakı xəbər kimi, rəsmiləşdirilmişdi. Başlanğıcda xəbər zamana bağlanmışdı və Allahın Kəlamında ehtiva olunan həqiqətlərin daha da inkişafını təmsil edirdi. 1996-cı ildə, 1776-cı ildə Amerika Birləşmiş Ştatlarının yaranmasından iki yüz iyirmi il sonra, Adventizmin sonundakı xəbər rəsmiləşdirildi və üç mələyin xəbərlərinin daha da inkişafını təmsil edirdi.

Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin altıncı səltənətinin tarixində Respublika buynuzu ilə Protestant buynuzunun paralel tarixini nəzərdən keçirdikcə, Protestant buynuzunun kim olduğu və kim olmadığı anlaşılmalıdır.

Özünü Allaha məqbul göstərməyə çalış; elə bir işçi ol ki, utanmağa ehtiyacı olmasın və həqiqət sözünü düzgün şəkildə bölüşdürsün. Lakin müqəddəs olmayan və boş söz-söhbətlərdən çəkin; çünki onlar daha çox allahsızlığa aparacaqdır. 2 Timoteyə 2:15, 16.